

Nr 1.

Av herr **Johansson, Johan Bernhard, m. fl.**, om åtgärder till främjande av en positiv politik i vårt lands befolkningsfråga.

Knappt ha de av massarbetslösheten vållade försörjningsbekymren lättat i och med återhämtningen inom näringslivet och som en följd därav en viss avspänning inträtt i striderna om arbetslöshetspolitiken, förrän ett krisproblem av oändligt mycket större räckvidd pockar på svenska folkets uppmärksamhet: *befolkningsproblemet*. I egentlig mening nytt är detta problem ingalunda. Sedan slutet av 1880-talet har födelsetalet i vårt land befunnit sig i sjunkande. Sedan resultatet härav under de senaste 25 åren börjat allt tydligare visa sig, har det i vårt offentliga liv ingalunda saknats röster, som varnande förutsagt, att denna utveckling, om den finge ohämmat fortgå, måste ända med förskräckelse. Det är först på allra senaste tiden, som faran för folkminskning börjat i allmänna medvetandet framstå såsom en aktuell realitet. Att så över huvud taget kommit att ske får väsentligen skrivas på det förhållandet, att nativitetsminskningen numera fortskridit så långt, att man icke längre kan undgå att räkna med den vid planläggningen av våra sociala och kulturella välfärdsanordningar.

Antalet levande födda barn i Sverige utgjorde ännu fram på 1880-talet årligen omkring 30 per tusen. Vid sekelskiftet hade siffran sjunkit till 27. Åren 1910—1920 falla födelsetalen ännu hastigare än förut. Vid slutet av världskriget är siffran 20. Med undantag för en kortvarig höjning 1920—1921 sjunker sedan födelsefrekvensen med ännu större hastighet. Vid 1930-talets början hade födelsetalet sjunkit till 14.8 per tusen, 1933 var siffran 13.7 per tusen.

Vad det årliga befolkningsöverskottet beträffar har detta kunnat delvis upprätthållas, tack vare den sjunkande dödligheten och minskad eller hindrad emigration. Mortaliteten har sjunkit från 20 per tusen under 1880-talet till ungefär 12 per tusen vid 1930-talets början. 1933 registrerades en dödlighet på 11.2 per tusen. Sverige kunde följaktligen ännu föregående år bokföra ett överskott på 2.5 per tusen. Att utgå från och slå sig till ro inför detta överskott är emellertid i hög grad otillrädligt. Siffran är nämligen i allt väsentligt missvisande. Detta gäller såväl födelsesiffran som dödstalet. Som följd av medelåldrarnas påfallande övertalighet i förhållande till de yngre årskullarna är den barnproducerande delen av vår befolkning för närvarande onormalt stor, varigenom födelseöverskottet skenbart ökas.

Känt är också, att den inomäktenskapliga fruktsamheten nedgått hastigare än den utomäktenskapliga. Detta faktum visar beklagliga förskjutningar i

befolkningens mentalitet och understryker betydelsen av ett familjevårdande program.

De statistiska siffrorna och prognoserna ge redan i och för sig anledning till dystra betraktelser. Än mera skrämmande ter sig perspektivet, när man söker göra sig en föreställning om hur nativitetsminskningen kommer att verka på olika livets områden. Redan årskullarnas nedgång från 135,000 före kriget till 84,000 nu, måste, om dylika låga kullar under ett par decennier följa på varandra, återverka menligt i många hänseenden. I sitt betänkande rörande revision av den allmänna pensionsförsäkringen fäster 1928 års pensionsförsäkringskommitté uppmärksamheten vid den skeende förskjutningen i förhållandet mellan å ena sidan åldringar (över 67 år) och arbetsoförmögna i aktiv ålder (17—67 år) samt å andra sidan arbetsföra personer i aktiv ålder. Från att sedan sekelskiftet ha utgjort 1 på 8, kommer enligt de senaste beräkningarna under 1940-talet detta förhållande att bli 1 på 7, under 1950-talet 1 på 6, under 1960-talet 1 på 5, under 1970-talet 1 på 4 och 1990 ungefär 1 på 3. Om man endast räknar med personer över 17 år, kommer sålunda den konsumerande delen av befolkningen att mer än fördubblas i förhållande till den producerande. Måhända kommer det att invändas, att kostnader i form av pensionering och fattigvård m. m. stiga, men att minskade utgifter för kommande generationer (sjunkande nativitet) komma att upphäva denna stegring. Så är emellertid icke fallet. Undersöka vi huru många arbetsföra personer, som komma på en person i den icke produktiva gruppen (barn under 17 år, arbetsoförmögna i arbetsför ålder samt åldringar över 67 år), få vi 1935 2 på 1 men 1990 3 på 2.

Mot bakgrunden av nu angivna förhållanden framstår befolkningsfrågan såsom vår för närvarande ojämförligt viktigaste fråga. Den är icke som andra en fråga bland frågor; den innesluter i sig ett flertal av de just nu aktuella samhällsproblemen. Med den sammanhänger i grunden hela folkförsörjningsproblemet; av den bero våra möjligheter att utnyttja landets naturliga hjälpkällor, uppehålla vår kultur, hävda vår nationella egenart och värna vårt oberoende. Befolkningsfrågan är i bokstavlig mening frågan om *svenska folkets liv*.

Särskilt tragiskt ter sig läget i befolkningsfrågan därutinnan, att det avslöjar de mest djupgående motsättningar mellan vad vi å ena sidan finna självfallet att göra och å andra sidan lika självfallet anse oss kunna underlåta. Åt de barn, som tillåtas komma till världen, har samhället i beredskap undervisningsanstalter, som allmänt erkännas motsvara de högst ställda anspråk. För gamla, orkeslösa och förkomna sörja vi efter förmåga på ett sätt, som väcker främmande iakttagares erkännande. Med de statliga och kommunala institutionernas vetskap och vilja får ingen gå under genom brist och umbäranden. En flämtande livslåga anstränger sig läkarvetenskapen till det yttersta att hålla vid liv. Allt detta förefaller naturligt och självfallet i ett samhälle med gammal kristen kultur som vårt. Än mer: till de materiella förutsättningarna för folkets bestånd och trivsel sträcker det moderna samhället sin förtänksamhet och omvårdnad. Vi rådslå om hur det skall förhindras, att

jord råkar i vanhävd eller att andra naturliga hjälpkällor få ligga obrukade. Det för folkförsörjningen viktiga skogskapitalet söka vi bevara åt våra efterkommande genom skogsvårdslagar, som förbjuda överavverkning och trygga återväxten. Men *för sin egen förnyelse underlåter detta samma svenska folk att sörja*. I den mån underlåtenheten har sin grund i själviska motiv, röjer den en livsinställning hos vårt folk, som ingalunda saknar motsvarighet i historien, men som, där den tidigare uppenbarar sig, städse förebådat varaktig tillbakagång för folket självt och den kultur det företräder. Här om någonsin kan med fog sägas, att *historiens vittnesbörd äro skrämmande*.

Olika faktorer ha förvisso samverkat i den utvecklingsprocess, som numera lett till att Sverige bland staterna uppvisar ett av de lägsta födelsetalen. Att mera ingående diskutera dessa olika faktorer och deras inbördes förhållande lär icke vara nödvändigt. Av ingen förnekas, att den sedan 1800-talets senare hälft fortgående industrialiseringsprocessen övat stort inflytande på familjelivets område. Att skriva förändringarna helt eller så gott som uteslutande på dylika yttre omständigheter leder å andra sidan otvivelaktigt vilse. Ännu mindre lär det vara rimligt att härleda utvecklingen ur några för vårt svenska samhällsskick speciellt utmärkande förhållanden. Barnbegränsningen utgör ingalunda någon isolerad svensk företeelse. Den drabbar, mer eller mindre hårt, alla vår tids högtstående kulturstater av västeuropeisk typ. Den inträffar under en period av stigande levnadsstandard och utgör på intet sätt någon isolerad krigs- eller kristidsföreteelse. Slutligen är att märka, att den icke hänför sig uteslutande till de socialt och ekonomiskt svagast situerade befolkningsgrupperna utan snarare begynt högre upp i samhällsskikten och därifrån trängt allt vidare och djupare. Vad Stockholm beträffar faller numera den lägsta inomäktenskapliga fruktsamheten inom arbetarklassen. Förhållandena växla emellertid starkt från trakt till trakt, och det lär falla sig svårt att med omständigheter av uteslutande social och ekonomisk art nöjaktigt förklara den stora skillnaden i födelsefrekvens mellan till strukturen så olikartade landsdelar som Örebro län å ena sidan med dess rekordartat låga födelsetal och de nordligaste länen med deras förhållandevis gynnsamma siffror. Andra och djupare liggande motiv måste öva ett i många fall avgörande inflytande. Insikten härom påverkar i hög grad bedömandet av var botemedlen mot det onda äro att söka. Det kan emellertid befaras, att befolkningsfrågan liksom på sin tid emigrationsfrågan och sedermera även arbetslöshetsfrågan kunna få tjäna som förevändning för framförandet av krav på förändringar i olika hänseenden, vilka det av politiska skäl synes vederbörande önskligt att genomföra. Ett dylikt förryckande av diskussionen kan endast lända saken till skada och bör i möjligaste mån förhindras.

Inledningsvis har antytts, att diskussionen i befolkningsfrågan i det längsta färgats av en påfallande negativ inställning till själva huvudproblemet. Den har företrädesvis rört sig om vad man skulle kunna kalla problemets fransida — de medel, med vilka den avsiktliga barnbegränsningen huvudsakligen genomföres. Beträktade från de för en positiv befolkningspolitik be-

stämmande utgångspunkterna framstå dessa spörsmål såsom utomordentligt betydelsefulla, men i helt motsatt mening. Antalet *kända* fall av framkallad fosterfördrivning uppges nu till 10,000 om året. Det verkliga antalet är med säkerhet betydligt större, kanske det dubbla.

Vad fosterfördrivningen angår, må icke förbises, att den i stor utsträckning verkar fysiskt och psykiskt ödeläggande på de kvinnor som utsätts därför. Den kan göra kvinnan mer eller mindre livsoduglig för framtiden eller i varje fall inverka nedsättande på hennes fruktsamhet. Det kan därför sägas, att en framkallad abort ofta kostar ej endast ett liv utan flera.

Det är uppenbart, att dessa spörsmål utgöra integrerande moment i det stora befolkningsproblemet, som varken kunna eller böra behandlas isolerade, sedda uteslutande eller väsentligen från medicinska och straffrättsliga synpunkter. Lika litet böra vissa mer eller mindre trångt fattade humanitära motiv få verka avgörande. Sett på längre sikt lär det näppeligen kunna anses verkligt humanitärt att föra en politik, som lägger opropotionerligt tunga bördor på numerärt svaga kommande generationer, sänker välförhållandet i landet och äventyrar statens och den inhemska kulturens bestånd. Det lär fastmera vara motsatsen till humanitet att befria medborgarna från plikter, vilkas fullgörande är nödvändigt, om folket skall fortleva. Ytterst måste dessa allvarliga spörsmål alltid bedömas från *den kristligt moraliska livsåskådning, i vilken svensk rättskultur och svenskt samhällsväsen djupast bottna.*

*Familje-
vårdande
skatte- och
socialpolitik.*

Möjligheterna att genom direkta socialpolitiska åtgärder från samhällets sida påverka utvecklingen i befolkningsfrågan äro utan tvivel mycket begränsade. Medvetandet härom bör icke hindra oss att noggrant pröva uppslag även av denna art. Vi tänka därvid särskilt på en sådan i sig själv berättigad inriktning av skatte- och socialpolitiken, som stärker de i folklivet verksamma krafter, av vilka det ytterst beror, om vårt svenska folk skall övervinna den tvinsot, varav det nu lider. Sin kanske största betydelse får en i bästa mening familjevårdande skatte- och socialpolitik för strävandet att åstadkomma en nödvändig omjustering av nu tämligen allmänt godtagna värdeskalor på hem- och familjelivets område. Högerens nationella och sociala grundsyn förpliktar oss att medverka i en dylik politik utan att därmed giva upp principen, att det personliga självansvaret utgör vår största sociala tillgång.

*Familje-
beskattningen.*
Motioner vid
1931 års
riksdag.

Om man från nu angivna utgångspunkter går till en inventering av vår skatte- och socialpolitik, påträffar man omedelbart ett område, där utsikterna att samla intresset kring positiva åtgärder torde vara jämförelsevis goda. Vi syfta på familjebeskattningen. Långt innan den nu pågående diskussionen om vår befolkningsfråga inleddes, hade uppmärksamheten riktats på att det nuvarande skattesystemet behöver revideras med hänsyn till sina verkningar i fråga om beskattningen av äkta makar och barnrika familjer. Vid 1931 års riksdag väcktes i andra kammaren av herr Lindman m. fl. en motion (nr 160), i vilken efter en utförlig motivering hemställdes att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att i samband med pågående utredningar

på beskattningsfrågornas område en ingående utredning föranstaltades rörande frågorna om äkta makars beskattning och om hänsynstagande vid beskattningen till försörjningen av hemmavarande barn. Ur denna motion återgiva vi följande, som äger direkt samband med det nu avhandlade spörsmålet.

»Denna fråga får särskild betydelse, om den betraktas i samband med det befolkningspolitiska spörsmål, som i vårt land under de senaste årtiondena fått allt större aktualitet. De starkt sjunkande nativitetssiffrorna giva detta problem en allvarlig tyngd. Ett helt komplex av etiska, sociala och ekonomiska frågor måste beaktas vid behandlingen av detta problem, och vi bortse ingalunda ifrån, att sannolikt tyngdpunkten i detta ligger på ett område, som icke kan direkt nås av statliga åtgärder och reformer. Men det synes oss å andra sidan vara uppenbart, att uraktlåtenhet från samhällets sida att vidtaga åtgärder i syfte att lätta de barnrika familjernas ofta stora svårigheter kan vara en bidragande orsak till minskningen av nativiteten. Det är hög tid, att vi övergiva den negativa eller indifferentia hållning, som på detta område varit utmärkande för svensk befolkningspolitik, och i stället söka att genom positiva åtgärder främja familjebildning och lätta de barnrika familjernas börda i beskattningshänseende. Att skattepolitiken icke saknar betydelse i detta hänseende, torde vara uppenbart, och i vår skattelagstiftning har också viss hänsyn tagits till dessa synpunkter, ehuru icke i den utsträckning som synes oss vara önskvärd. Det är tänkbart, att för de minsta inkomsttagarna i de billigaste ortsgrupperna de nuvarande avdragen, åtminstone om barnen äro många, verkligen åstadkomma en skattedifferentiering, som svarar mot skillnaden i skatteförmåga. Men för de dyraste ortsgrupperna torde den nuvarande differentieringen icke vara tillräcklig ens för de små inkomsttagarna, och under alla förhållanden är den uppenbarligen otillräcklig för familjeförsörjare med något större inkomster, vilka kunna hänföras till den egentliga medelklassen, vars kulturbärande betydelse gör den i lika hög grad förtjänt av samhällets intresse och omvårdnad som någon annan samhällsklass. Nativitetsspörsmålet torde för denna klass vara särskilt brännande. Det synes oss vara uppenbart, att en effektiv skattelindring för barnrika familjer skulle få en stor reell betydelse särskilt för denna klass, samtidigt som en dylik åtgärd skulle för alla, vare sig stora eller små, inkomsttagare framstå såsom en rättvis åtgärd från samhällets sida och därigenom få en icke oväsentlig psykologisk effekt.»

Med anledning av denna motion beslöt riksdagen på grund av ett enhälligt tillstyrkande betänkande av bevillningsutskottet att begära utredning rörande frågan om ändrade grunder för familjeavdrag vid taxering för kommunal inkomstskatt samt statlig inkomst- och förmögenhetsskatt. På grund av omständigheter, för vilka finansminister Wigforss redogjorde i sitt svar på en vid 1934 års riksdag framställd interpellation, har denna utredning ännu icke kommit över förberedelsernas stadium.

Då vi ånyo föra denna fråga inför riksdagen, sker det i medvetande om behovet av snara och långt gående åtgärder på detta område. Den av riksdagen 1931 begärda utredningen inriktades uteslutande på frågan om ändrade grunder för familjeavdragen — i motiveringen till bevillningsutskottets utlåtande (nr 39) uttalades dock att vid den blivande utredningen uppmärksamhet borde ägnas jämväl åt spörsmålet om äkta makars beskattning. Med

Sambeskattning av äkta makars inkomst.

hänsyn till det kritiska läge, i vilket vår befolkningsfråga nu befinner sig, och det från olika håll vitsordade behovet av en effektiv skattelindring för barnrika familjer anse vi det önskvärt, att den 1931 beslutade utredningen får en mera vidsträckt omfattning och mindre snäva direktiv. Beträffande äkta makars beskattning synes det oss vara angeläget, icke minst ur psykologisk synpunkt, att undanröja anledningarna till det missnöje, som mycket ofta gör sig gällande med det nuvarande beskattningssystemets verkningar i sådant fall att man och hustru båda hava inkomst och genom sammanläggning av inkomsterna bliva hårdare beskattade än de skulle blivit om de icke varit gifta. Sambeskattningen av äkta makars inkomst medför dels, att det gemensamma skattefria avdraget kommer att understiga de avdrag, som skulle tillkommit makarna, om de taxerats var för sig, dels ock att den progressiva beskattningen gör sig hårdare gällande. Detta uppfattas i vida kretsar som en straffbeskattning av familjen, en uppfattning som, även om den icke torde ha någon direkt inverkan på äktenskapsbildningen, uppenbarligen är ägnad att ingiva den föreställningen, att samhället icke har intresse av att gynna och stödja familjebildningen.

Barnrika
familjers be-
skattning.

I fråga om de barnrika familjernas beskattning torde numera den åsikten vara allmän, att nuvarande barnavdrag icke äro tillräckliga för att åstadkomma en rättvis differentiering i beskattningen mellan barnlösa och barnrika familjer. De betydande konsekvenser för statens och kommunernas finanser, som redan en obetydlig ändring i systemet med skattefria avdrag medför, måste givetvis mana till betänksamhet inför längre gående åtgärder på detta område. Denna synpunkt får dock, enligt vår uppfattning, icke avskräcka från problemets upptagande till förnyad prövning med sikte på att åstadkomma en effektiv skattelindring för de barnrika familjerna. Här erbjuder sig nämligen en möjlighet att utan risk för sådana sociala skadeverkningar, som en direkt subventionspolitik kan medföra, bringa de barnrika familjerna en påtaglig lättnad, som redan från den sociala rättvisans synpunkt måste anses vara väl motiverad, men som också säkerligen kommer att uppfattas som ett uttryck för samhällets erkänsla åt de medborgare, vilka påtaga sig bördan och ansvaret att sätta flera barn till världen. För en positiv befolkningspolitik måste, det må ännu en gång understrykas, en lösning av detta skatteproblem vara en utomordentligt viktig och angelägen uppgift.

I den ovannämnda motionen vid 1931 års riksdag av herr Lindman m. fl. framfördes tanken på de skattefria avdragens bestämmande i viss proportion till inkomsten åtminstone vid den progressiva beskattningen. En utredning av hela detta skatteproblem från de ovan angivna synpunkterna kommer helt visst att kunna anvisa åtskilliga andra möjligheter till syftets förverkligande. Ett uppslag, som synes oss värt närmare undersökning, är att samma avdrag bestämmas för man, hustru och varje barn, varigenom en väsentlig lättnad skulle vinnas för familjer och särskilt för familjer med flera barn på bekostnad av icke-familjeförsörjare. En justering nedåt av grundavdragen för flertalet skattskyldiga blir nödvändig för att icke skatteunder-

laget skall alltför starkt reduceras. En förskjutning av skattebördan i sådan riktning, att en något större del av denna kommer att vila på inkomsttagare utan försörjningsplikt, är ofrånkomlig, om man vill möjliggöra en effektiv lindring av familjeförsörjares beskattning. En höjning av åldersgränsen i fråga om barnavdragen för hemmavarande barn från 16 till 18 år torde även kunna ifrågasättas.

I detta sammanhang önska vi även understryka behovet av lättnader i fråga om erläggandet av sådana skatter, som förfalla till betalning efter familjeförsörjarens död, om han efterlämnar flera oförsörjda barn. Denna fråga synes oss förtjänt av närmare undersökning.

Skatter, som förfalla till betalning efter familjeförsörjarens död.

Till sist vilja vi framhålla, att frågan om lättnader i familjebeskattningen, som självfallet är aktuell icke endast i vårt land, föranlett långt gående förslag och även effektiva åtgärder flerstädes utomlands. Till de upplysningar om andra länders skattepolitik i detta hänseende, som lämnades i bevillningsutskottets utlåtande nr 39 vid 1931 års riksdag, må här endast fogas en erinran om de mycket vittgående åtgärder, som under sistlidna höst beslutats i Tyskland. Den nya skattelagstiftning, som trädde i kraft den 1 januari 1935, innebär bland annat att vid inkomstbeskattningen tillämpas väsentligt höjda barnavdrag. Vidare har förmögenhetsskatten lindrats för familjeförsörjare och beskattningsgränsen för arvsbeskattningen betydligt höjts.

I den allmänna inledningen till denna vår framställning hava vi utgått ifrån att den avsiktliga barnbegränsningen ofta har sin grund i en med ändrade levnadsvanor ändrad livsinställning, men att detta ingalunda alltid behöver vara förhållandet. Ett problem av stort intresse erbjuda i detta avseende de unga äktenskapen. Särskilt under de senaste årens oerhörda trängsel kring arbetstillfällena, även och icke minst inom områden, som förutsätta intellektuell utbildning, läser det icke sällan hava inträffat, att unga människor i valet emellan att avstå från att gifta sig eller gifta sig, men tillsvidare avstå från att påtaga sig föräldraansvar, föredragit det senare alternativet. Faran är, att äktenskapet, även där avstående från föräldraskapet från början kan hava inneburit en verklig försakelse för makarna, lika fullt kan förbli barnlöst även sedan förutsättningarna för familjens ekonomi förändrats. Ett på detta sätt uppskjutet fullbordande av äktenskapets djupaste mening leder även i bästa fall till en stark begränsning av barnantalet. Denna av ekonomiska och sociala skäl påverkade nativitetminsning är desto mera att beklaga som den ofta går ut över bärare av mycket värdefulla arvsanlag.

Familjevårdande socialpolitik.

De unga äktenskapen.

Enligt nya sjukkasselagen är kvinna, som omedelbart före barnsörden tillhört erkänd sjukassa under minst 270 dagar, tillförsäkrad *moderskaps-hjälp*, omfattande dels ersättning för biträde av barnmorska vid förlossning eller vård å förlossningsanstalt, dels s. k. moderskapspenning, utgående med lägst 2 kronor om dagen under minst 30 dagar i omedelbart sammanhang med barnsörden, dock att, därest ersättning för vård å förlossningsanstalt lämnats, kassan äger göra visst avdrag å moderskapspenningen. Till kvinna, som icke är berättigad till moderskaps-hjälp från sjukkassan, utgår, därest

Moderskaps-hjälp och moderskaps-underskott.

hon provas vara i behov därav, *moderskapsunderstöd* med 1 krona om dagen under i allmänhet 30 dagar; för arbeterskor inom industrien, som enligt vad ovan sagts äro förhindrade att återvända i arbete under viss tid efter barns-bördan, är understödstiden högst 56 dagar. Moderskapsunderstödet utgår helt av statsmedel. Avgörande vid fixerandet av moderskapsunderstödet till 30 (undantagsvis 56) kronor synes hava varit, att det icke borde överstiga statens bidrag till moderskapshjälpen åt de sjukförsäkrade.

Moderskaps-
hjälp genom
sjukförsäk-
ringen.

Antalet kvinnliga sjukkassem medlemmar i åldern 15—50 år vid årsskiftet 1933/1934 har på sakkunnigt håll uppskattats till i runt tal 162,000. Exakta siffror ha icke stått att erhålla, då några av sjukkassorna först under 1934 registrerats såsom erkända. Uppskattningsvis kommer man till att ifråga-varande medlemstal vid slutet av 1934 ligger omkring 20 % högre än vid årets början. Av angivna 162,000 medlemmar voro vid pass 86,000 gifta, övriga ogifta, änkor eller fränskilda. Det framgår av dessa siffror att av samtliga kvinnor i åldern 15—50 år endast ett mindre antal försäkrat sig om sjukhjälp, respektive moderskapshjälp genom de statsunderstödda sjuk-kassorna.

Det statliga
moderskaps-
understödet.

Rörande det statliga moderskapsunderstödet inhämtas av till socialstyrelsen inkomna redovisningar att under år 1933 genom de erkända sjuk-kassorna utanordnats sammanlagt 294,242 kronor och under år 1934 intill den 1 oktober 488,272, tillhoppa alltså 782,514 kronor. Räknar man med att understödet som regel utgår med 30 kronor, betyder detta att intill den 1 oktober 1934 i runt tal 26,000 barnafödelskor kommit i åtnjutande av moder-kapsunderstöd. Allmänt vitsordas, att anordningen, allt eftersom kännedom därom hunnit spridas, omfattats med stort intresse och att understödet, ehuru i och för sig ringa, varit ytterligt välkommet och säkerligen blivit till gagn för mottagarna.

Vidgad social
omvårdnad om
mödrarna.

Vi hava uppehållit oss så pass utförligt vid dessa av sociala skäl betin-gade anordningar, då de synas erbjuda naturliga anknytningspunkter för en vidgad social omvårdnad om dem som framför andra bära ansvar för svenska folkets framtid, *mödrarna*.

Såsom nyss angivits är antalet kvinnliga medlemmar i sjukkassorna för-hållandevis litet. Under de 3½ år som förflutit efter sjukkassee reformens antagande ha respektive sjukkasseledningar i första hand måst ägna sitt in-tresse åt själva omorganisationen av sjukkasseeväsendet. Sedan denna nu-mera kan anses i huvudsak slutförd, kan verksamheten inriktas på rörelsens vidare utbredning. I ledande sjukkassekreter anser man sig ha kunnat iakttaga en bestämd förskjutning av medlemsklientelet åt medelklassen till, en tendens som är värd att uppmärksamma och stödja, icke minst från de för denna motion bestämmande utgångspunkterna. Det synes bära under-sökas, om staten genom ändring i bidragsgrunderna för moderskapshjälpen kan befordra en allännare anslutning från kvinnornas sida till sjukkassorna och huruledes dessa — eventuellt genom särskilt anslag av statsmedel — kunna sättas i stånd att bedriva en härtill syftande effektiv upplysnings-

och propagandaverksamhet. Vad slutligen *moderskapsunderstödet* angår kan, såsom bland andra medicinalstyrelsen på sin tid anförde, på goda grunder ifrågasättas lämpligheten av att göra dess storlek beroende av om modern har på visst sätt beskaffat förvärvsarbete utanför hemmet eller icke. Betingad av hänsyn till det stora flertalet svenska mödrar, *hustrurna i hemmen*, är denna differentiering i alla händelser icke. En höjning av moderskapsunderstödet för dessa senare bör alltså ifrågakomma, varjämte förtjänar tagas under omprövning, om icke den nuvarande skäligen godtyckligt dragna gränsen för rätt till understöd — 500 kronor beskattningsbar inkomst — kan göras mindre bindande så att vid behovsprövningen större hänsyn kan tagas till förhållandena i de individuella fallen, exempelvis föräldrarna förut åvilande försörjningsplikt.

Samhällets naturliga vårdnadsplikt om mödrar och barn får med nuvarande läge i befolkningsfrågan en starkare accentuering. Två uppgifter anmäla sig här omedelbart. Den ena är utbyggandet av själva *barnbördsvården*. I det avseendet har statens sjukvårdskommitté i sitt under 1934 utgivna betänkande uppdragit vissa riktlinjer. Kommittén har därvid med hänsyn till den starka nedgången i nativiteten — »en av vår tids allvarligaste sociala företeelser» — betecknat öppnandet av goda vårdmöjligheter vid barnsbörd såsom »en av vårt lands viktigaste socialhygieniska åtgärder», ett omdöme, i vilket vi på det livligaste instämma.

Den andra uppgiften avser *för- och eftervård vid barnsbörd*. Sedan den försöksverksamhet på området, vartill riksdagen under några år beviljat anslag, numerä är avslutad och resultatet därav bearbetat, lär det kunna förväntas, att riksdagen snarast sättes i tillfälle att slutligt pröva detta ärende. Utan att föregripa denna prövning vilja vi som allmänt önskemål uttala att moderskaphjälp respektive moderskapsunderstöd utbyggas till att omfatta ersättning för arvode (enligt fastställd taxa) för läkarundersökning vid havandeskap. Vid ordnandet av den mera anstaltsmässiga för- och eftervården synes anknytning till redan befintliga institutioner på området självfallet böra eftersträvas, varvid bör tillses, att förefintliga vårdmöjligheter bliva i mån av behov i lika grad tillgängliga för gifta kvinnor som för ogifta och icke, såsom för närvarande i stor utsträckning är fallet, förbehållas »ensamstående mödrar med späda barn».

Med biträde av särskilt tillkallade sakkunniga pågår för närvarande inom socialdepartementet utredning av frågan om beredande av effektivare hjälp åt personer, som äro urståndsatta att på ett tillfredsställande sätt sörja för sina barns uppfostran samt om samhälleliga hjälpåtgärder åt föräldralösa barn. Vi förutsätta, att frågan om verksamt stöd åt *änkor med oförsörjda barn* därvid tages under särskilt övervägande, samt ansluta oss till tanken att i vissa fall utbryta barnförsörjningen ur den allmänna fattigvården. Nära till hands ligger att för sociala ändamål av detta slag reservera till allmänna arvsfonden inflytande medel. Genom anlitande av hittills endast obetydligt utnyttjade skattekällor — vi tänka bland annat på den fakultativa kommunala nöjesskatten — torde betydande skatteintäkter kunna tillföras

Barnbördsvård
samt för- och
eftervård vid
barnsbörd.

Änkor med
oförsörjda
barn.

staten att av denna brukas för ändamål, som just nu påkalla det allmännas uppmärksamhet i högre grad än de flesta andra.

Lättnader i
studie-
kostnaderna.

Åt föräldrar, som anse sig böra giva sina barn en grundligare boklig utbildning, skulle en i många fall välbehörlig och välkommen lättnad beredas, om vid fastställandet av läroverkens terminsavgifter större hänsyn kunde tagas till föräldrarnas sammanlagda försörjningsplikt. Större enhetlighet i avseende å påbjudna läroböcker och förbilligande över huvud taget av undervisningsmaterielen äro från samma synpunkt livligt att förorda. Därmed följer ingalunda att man bör eller behöver biträda sådana ytterlighetskrav som att låta det allmänna i föräldrarnas ställe övertaga ansvaret för barnens uppfostran.

Bostads-
frågan.

I diskussionen om befolkningsproblemet har *bostadsfrågan* helt naturligt kommit att få en mycket framträdande plats. Att goda bostadsförhållanden utgöra en viktig förutsättning för familjebildande, hem- och familjeliv faller av sig själv. Ur högerpartiet framgick på sin tid initiativet till den socialt betydelsefulla egnahemsrörelsen, och högern har även i fortsättningen sökt fullfölja en »framsynt bostadspolitik till främjande av folkhälsa, sedlighet och hemmens ekonomi». Från de synpunkter, som i denna motion anläggas, framstår, vad städer och samhällen beträffar, det s. k. *trädgårdsstadssystemet* såsom en särskilt önskvärd form av bebyggelse, vilken bör verksamt stödjas bland annat genom framsynt och klok markpolitik. Detta kan dock icke tänkas lösa de stora industrisamhällenas bostadsproblem.

Bostads-
produktionen i
städerna.

Bostadsproduktionen i städerna och alldeles särskilt i storstäderna tenderar eljes att utveckla sig i en från befolkningssynpunkt sett icke önskvärd riktning. Denna tendens kan kortast uttryckas så, att man synes acceptera fåbarnssystemet eller det helt barnlösa äktenskapet såsom ett bestående faktum och inrätta sig därefter. Detta gäller, såsom av verkställda undersökningar framgår, även och icke minst den av det allmänna subventionerade byggnadsverksamheten. De ständigt stegrade anspråken på bekvämlighet tillgodoses på utrymmets bekostnad — en anpassning helt enkelt efter den pågående omvandlingen på hem- och familjelivets område. De barnrika familjerna, i den mån de alltjämt förekomma, få härigenom allt svårare att nöjaktigt tillgodose sitt bostadsbehov. På detta område möter ett problem, som det enskilda initiativet med stöd av det allmänna snarast måste söka lösa, nämligen att åstadkomma *rymliga bostäder till rimliga kostnader*. Att det icke kan ske utan att den med konstlade medel uppmade byggnads- och bostadslyxen eftersättes, är uppenbart. Lika tydligt är, att väsentliga brister ej sällan vidlåda byggnadsindustriens produktionsförhållanden och arbetsmarknad. Under alla förhållanden måste tillses, att det allmännas uppoffringar för bostadsproduktionen i fortsättningen kommer i första hand de barnrika familjerna till godo.

Landsbygdens
bostadsfråga.

På landsbygden har under de två senaste åren med hjälp av arbetslöshetsmedel bedrivits en omfattande upprustning av bostadsbeståndet; på nästa års stat äskas fortsatt anslag för ändamålet med betydande belopp. Det med verksamheten avsedda stödet torde företrädesvis hava kommit

mindre jordbrukare och lägenhetsägare till godo. Däremot synes det endast i mindre utsträckning hava tagits i anspråk för förbättring av de egentliga lantarbetarbostäderna. Detta förhållande, som vid första påseendet verkar överraskande, förklaras sannolikt av det inom jordbruksnäringen rådande ekonomiska betrycket, som vållat, att med mera betydande ombyggnads- och reparationsarbeten tills vidare måst anstå, även om bidrag därtill kunnat erhållas på relativt gynnsamma villkor.

Att lantarbetarnas bostadsförhållanden behöva förbättras och att statens ekonomiska medverkan härtill i många fall påkallas har långt tidigare från vår sida påvisats. Sålunda hemställdes i motioner vid 1931 års riksdag, att en särskild fond, benämnd statens lånefond för lantarbetarbostäder, skulle inrättas, från vilken lån på förmånliga villkor kunde beviljas jordbrukare, som därav vore i behov, för förbättring av lantarbetarnas lönebostäder. Motionerna kommo aldrig under sakbehandling i vederbörande utskott, enär Kungl. Maj:t, innan så hunnit ske, bemyndigade socialministern att tillkalla sakkunniga för utredning av hithörande frågor, den s. k. »Bostadsutredningen för landsbygden».

Från nämnda utredning föreligga sedan någon tid till tillbaka förslag, avseende dels vissa ändringar i hälsovårdsstadgan, dels ock upprättande av en statlig lånefond för lantarbetarbostäder enligt i huvudsak de riktlinjer som angävos i den nyss omnämnda motionen vid 1931 års riksdag. För bildande av denna fond skola enligt de sakkunnigas förslag inflytande amorteringar å beviljade nybyggnadslån tagas i anspråk. Tillika föreslås, att för fortsatt subventionering av bostadsförbättringsverksamhet på landsbygden må användas dels ränteavkastningen å redan utgående nybyggnadslån, dels räntan å de lån, som framdeles må komma att utlämnas från statens fond för lantarbetarbostäder.

Lantarbetarna uppvisa liksom jordbruksbefolkningen i stort relativt gynnsamma födelsetal, vilket visar, att den avsiktliga barnbegränsningen ännu icke vunnit insteg i dessa kretsar på samma sätt som i de flesta andra befolkningsgrupper. Jordbrukets lönebostäder, såsom statbyggnader och torpstugor, hysa i allmänhet barnrika familjer. Såväl från allmänna sociala utgångspunkter som från befolkningsfrågans synpunkt framstår det som ett viktigt önskemål att dessa bostäder befinna sig i gott skick. Goda bostadsförhållanden motverka i sin mån landsbygdens avfolkning och få därigenom positiv betydelse för strävandena i befolkningsfrågan. Vi finna därför angeläget, att riksdagen snarast får pröva de nu föreliggande förslagen från bostadsutredningen, vilka, såsom nyss är visat, anknyta till tidigare högerinitiativ.

I *kolonisations- och jordpolitik* förfogar staten över verkningsfulla medel att stödja barnrika familjer och hejda flykten från landsbygden. Under senare år hava av statsmedel årligen i genomsnitt förmedlats 3,500 egnahems lån till ett sammanlagt belopp av mellan 15 och 17 miljoner kronor. Härtill har på sistone kommit dels arbetarsmåbruksrörelsen, dels inrättandet av s. k. arrendejordbruk. Likaledes av statsmedel utgå årligen mycket ansevärliga be-

Lånefond för lantarbetarbostäder.

Kolonisations- och jordpolitik.

lopp till olika slag av jordförbättring, nyodling, beteskultur o. s. v. Likartat är förhållandet inom skogsvården. Genom vissa ändringar i egnahemslånebestämmelserna och genom att vid jordupplåtelse av olika slag, låne- och anslagsbeviljande m. m. giva företräde åt unga livskraftiga familjer eller åt familjeförsörjare med stor försörjningsplikt — naturligtvis utan åsidosättande av nödig hänsyn till personlig duglighet och lämplighet i övrigt — kan denna mångsidiga och vittutgrenade verksamhet på ett medvetet och planmässigt sätt ställas i en positiv befolkningspolitikens tjänst.

Personliga försättningar för egnahemsbildandet.

I fråga om egnahemsbildningen — i stad och på land — synes man ofta benägen att överskatta betydelsen av förhållandevis stora egna kapitalinsatser liksom ock förmånen för egnahemsbyggaren av särskilt låga räntesatser.

Långt viktigare hos egnahemsbyggaren än hans förmåga att prestera stora — kanske ärvda eller lånade — kapitalinsatser äro hans personliga egenskaper i kynne och karaktär. Arbetshåg, seg och målmedveten uthållighet samt ihärdig spärvilja äro förvisso de avgörande egenskaperna. Åt män — och åt kvinnor, här ej att förglömma — med sådana egenskaper bör staten räkna en kraftigt stödjande hand i syfte att hjälpa dem att, främst genom egna ansträngningar, bereda sig själva och sina barn en tryggare, socialt bättre tillvaro.

Vad här sagts närmast med hänsyftning på egnahemsbildningen torde för övrigt gälla även många andra livets områden, där duglighet och driftighet utgöra huvudbetingelserna för framgång. Alla åtgärder, som åsyfta att uppamma och stärka sådana egenskaper, böra påräkna statens kraftiga stöd. Dessa egenskaper är det, som i regel göra män och kvinnor väl skickade att fylla föräldraskapets ställning och förpliktelser.

Åtgärder mot landsbygdens avfolkning.

Sett på längre sikt gives endast ett fullt tillförlitligt medel att hindra landsbygdens avfolkning, och det är *trygga arbets- och existensvillkor för jordbruksnäringens utöfvare*. Högern har i sina bemödanden att föra en positiv jordbrukspolitik städse haft även detta för ögonen. En medveten nationell befolkningspolitik måste i långt högre grad än hittills varit brukligt beakta, vilken kraftkälla jordbruket i det avseendet utgör och vad bevarandet av en fri och självständig jordbruksbefolkning betyder för folkstammens sundhet och förnyelse.

Särskild uppmärksamhet torde i detta sammanhang böra ägnas åt förhållandena i de glest bebyggda delarna av vårt land, där, enligt vad erfarenheten ger vid handen, utflyttningen av människor i de produktiva åldrarna hotar mera avsides belägna gårdar och lägenheter med avfolkning. Bristen på framkomliga vägar övar här ett mycket menligt inflytande, och det vore enligt vår uppfattning även och icke minst med hänsyn till läget i befolkningsfrågan påkallat att verksammare främja tillkomsten av sådana enklare väganläggningar som bygdevägar och enskilda utfartsvägar, vilka kunna göra det lättare för dessa hem att äga bestånd i framtiden.

Undervisning och folkuppfostran.

I det föregående hava vi genomgått några områden för socialförvaltning och socialvård i avsikt att visa, att det på dessa områden icke saknas uppgifter för en positiv befolkningspolitik. Såsom vi tidigare framhållit och nu

finna anledning ytterligare understryka må man emellertid vakta sig för att spänna förväntningarna på dylika yttre ingripanden för högt. Det är den personliga inställningen till dessa problem, som måste ändras. Vägen här-till går genom en till grunden syftande fönyelse av vårt folks sedligt-religiösa livssyn. Undervisning och folkuppfostran heta de hjälpmedel, som härvid måste tillitas.

Det är icke vår avsikt att i detta sammanhang upptaga det stora spörsmålet om kvinnas — och i synnerhet gift kvinnas — förvärvsarbete. Det är ett utomordentligt invecklat och svårlost spörsmål, som tarvar särskilt övervägande. Att kvinnans allt allmänare deltagande i förvärvsarbete utanför hemmet och hennes kvarstannande däri efter äktenskaps ingående återverkar på förutsättningarna för hem- och familjelivet från de synpunkter, som här anläggas, lär vara obestridligt. Lika uppenbart torde vara, att frågan icke löses genom mer eller mindre restriktiva bestämmelser i avseende å gift kvinnas rätt till förvärvsarbete utanför hemmet. Snarare lär kunna ifrågasättas, om icke huvudsyftet bättre främjas genom att bereda självförsörjande kvinnor tryggare anställningsförhållanden. Det utesluter icke att — med tanke på framtiden — ungdomens, alltså icke bara den kvinnliga ungdomens, fostran starkare inriktas på de blivande uppgifterna i hem och familj.

Inom undervisningsväsendet bör det sålunda uppställda uppfostringsidealet leda till att *alla flickor i skolåldern erhålla en grundläggande undervisning i husligt arbete*. Åt det stora flertalet flickor måste denna meddelas i fortsättningsskolan eller annan påbyggnad på den egentliga folkskolan. När fortsättningsskolan år 1918 gjordes obligatorisk och fördelades på två årsklasser, motiverades detta bland annat med önskvärdenheten av att skolköksundervisning allmänt genomfördes för flickorna. Tyvärr hava dessa förutsättningar icke helt förverkligats. Av hela antalet i fortsättningsskola undervisade flickor erhöi under läsåret 1931/1932 endast något mer än hälften undervisning i fortsättningsskolor med husligt arbete. Visserligen meddelas i åtskilliga fall skolköksundervisning redan i folkskolan, men detta förskjuter icke nämnvärt proportionerna.

Anledningen till att skoldistriktet icke mera allmänt infört denna undervisningsform torde oftast ha varit svårigheter av organisatorisk och ekonomisk art. För ett litet skoldistrikt på landet kan det givetvis vara förenat med icke oansenliga ekonomiska uppoffringar att upprätta skolkök. Redan 1929 års fortsättningsskolesakkunniga sysslade ingående med dessa spörsmål och framlade förslag om vissa lättnader och förenklingar, vilka dock icke nämnvärt påverkat utvecklingen. I nyligen avgivet betänkande föreslås nu de sakkunniga, som tillkallats för att inom ecklesiastikdepartementet biträda med utredning angående statens övertagande av vissa kostnader för folkskoleväsendet m. m., att utgifterna för bland annat skolköksinredning och den första uppsättningen av inventarier vid skolkök må inräknas i den byggnadskostnad, som lägges till grund för utmätande av statsbidrag till blivande skolhusbyggnader. Genomföres detta förslag och kunde därutöver statsbidrag i viss utsträckning beviljas ekonomiskt svagt ställda skoldistrikt för

Fostran för hem och familj.

Obligatorisk undervisning i husligt arbete.

anskaffande av den första uppsättningen undervisningsattiralj, utan att detta sker i samband med nybyggnad av skolhus, så böra efter detta avgörande hinder icke möta att — med lämplig övergångstid — göra undervisningen i husligt arbete obligatorisk i fortsättningsskolan. Att detta från de synpunkter som här anlagts skulle innebära ett betydligt framsteg ligger i öppen dag.

Undervisning
om släktlivet.

I en tid, då släktlivet berörande frågor blivit föremål för en allt allmän-
nare behandling genom press, litteratur, teater, film o. s. v., ter det sig som en tvingande plikt att genom en sakligt vederhäftig, etiskt och moraliskt positiv undervisning om dessa ting giva de unga en fast grund att stå på, när de ställas inför frågor av denna art. Hem och skola böra i det avseendet samarbeta med och komplettera varandra.

I kursplanen för klass 6 av den 7-åriga kommunala flickskolan ingår bland annat »personlig hygien, även innefattande sexualhygien» samt »samhällshygien». Undersökas bör, huruvida ej motsvarande bestämmelser borde införas för realskolornas del och för folkskolans lärjungar i fortsättningsskolan eller på häremot svarande åldersstadium.

Den grundläggande undervisningen torde böra meddelas i samband med biologien och de etiska och sociala sidorna vid undervisningen i kristendom respektive medborgarkunskap. För att göra folkskolans och fortsättningsskolans lärare mera allmänt skickade att meddela denna undervisning bör utbildningen vid seminarierna inriktas härpå.

Husmoders-
och barna-
vårdskurser.

Den grundläggande undervisning i husligt arbete, varom nyss talats, bör litet senare fullständigas genom att de unga kvinnorna mera allmänt sättas i tillfälle genomgå särskilda husmodersskolor, vilka tillika böra meddela undervisning i barnavård. Då man likväl aldrig lär kunna påräkna, att alla flickor komma att genomgå dylika skolor, böra särskilda husmoders- och barnavårdskurser anordnas länsvis eller distriktsvis inom länen. Genom stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade bör det sörjas för att ingen av ekonomiska skäl behöver gå miste om denna undervisning.

Det förutsättes som självklart, att åt allmänna läroverkens kvinnliga elever vid lämplig tidpunkt beredes motsvarande undervisning i huslig ekonomi, som nu meddelas eleverna i kommunala flickskolor och enskilda läroanstalter.

I avseende på innehållet i själva undervisningen, både den som meddelas i skolköken och på ett senare stadium, må såsom ett viktigt önskemål framhållas, att den bestämt inriktas på att förbereda de unga kvinnorna för deras blivande livskall i hemmet. Undervisningen bör följaktligen hänföra sig till de förhållanden, under vilka de skola utföra sin dagliga gärning. Särskild omsorg bör nedläggas på att bibringa dem insikt om huru under givna ekonomiska förutsättningar hushållningen i hemmet skall skötas.

Sparverksam-
het med tanke
på det egna
hemmet.

Mycket skulle vinnas, om ungdomens — lika mycket den manliga som den kvinnliga ungdomens — intresse tidigt inställdes på det egna hemmet som målet för ungdomsårens arbete, omtänksamhet och sparsamhet. Erfarenheten visar, att sparandet för att hava framgång måste inriktas på ett

bestämt mål. Av motionärer, tillhörande vår meningsriktning, hemställdes för några år sedan att staten borde stödja en ordnad sparverksamhet bland jordbrukets arbetare för främjande av dessas egnahemssträvanden eller tryggande av deras ålderdomsförsörjning. Motionen ledde icke till omedelbart resultat, men till vår tillfredsställelse hava vi erfarit, att bostadsproduktionssakkunniga under sina utredningar kommit in på frågan om *organiserad sparverksamhet bland ungdomen för bostadsändamål*, en sak, som ju ligger fullt i linje med vad motionärerna avsågo. Givetvis kan programmet för sparverksamheten utan svårighet vidgas till att avse det egna hemmet och icke bara bostaden. Det är att hoppas att denna utredning skall hava fortskridit så långt, att förslag i ämnet snart må kunna föreläggas riksdagen. En särskild betydelse får denna sparverksamhet såsom medel att motverka ungdomens indragande i ett ytligt och förflockande nöjesliv.

Genom en omfattande, sakligt vederhäftig, folkligt lagd upplysningsverksamhet måste uppmärksamheten allmänt riktas på den allvarliga innebörden i befolkningsfrågan. Denna bör upptagas som ämne i den statsunderstödda föreläsningverksamheten. Åt lämplig officiell myndighet gives i uppdrag att — eventuellt genom utlysande av pristävling — låta utarbета för massspridning avsedda folkskrifter i ämnet. Detta kan också med fördel upptagas till behandling i en serie populärvetenskapliga föredrag i radio. Stor omsorg bör ägnas åt att förse folkbibliotek och studiecirklar med ideellt och positivt inställd litteratur i livsåskådningsfrågor.

Håller man fast vid att målet för upplysningsverksamheten skall vara en till grunden gående idépåverkan, faller det sig naturligt att härutinnan söka kontakt med ungdomens egna organisationer. Utom kyrkliga och religiösa ungdomssammanslutningar, de kristliga student- och gymnastiföreningarna, K. F. U. M., K. F. U. K., D. U. F. och andra, böra på ideell grund arbetande sammanslutningar såsom Jordbrukareungdomens Förbund, A. B. F. och andra, kunna vinnas för saken. Den enighet, beslutsamhet och kraft, varmed unga människor, företrädande eljes skilda meningsgrupper, nyss reagerade mot smakförgiftande nöjeslitteratur och en i sedligt hänseende nedbrytande propaganda, ger oss rätt att räkna på ungdomens medverkan i kampen för sedliga ideal och strängare livsföring.

Många äro de, som i denna tid av famlande och sökande på dessa områden hoppas på samlande och vägledande signaler från kyrkan och de religiösa samfunden, ett frimodigt förkunnande av föräldraskapets ansvar men också av föräldraskapets lycka och välsignelse. En på samma gång djupare och ljusare, mera ansvarsbetonad syn på dessa problem måste genom den offentliga barndomsundervisningen och andra organ för ungdomens fostran bibringas det uppväxande släktet. Individerna måste ställas i det rätta förhållandet till släktet, såsom en länk i den långa kedja av generationer, som tillsammans bilda *det svenska folket*. Vi tro, att vårt svenska folk, alla motsatta tecken till trots, alltjämt besitter den *livskraft*, som kan trygga dess framtid. Därför misströsta vi icke heller om framgång för en om mål och medel klart medveten, i bästa mening uppbyggande befolkningspolitik.

Upplysningsverksamhet i befolkningsfrågan. Folkväckelse.

Anknytning till bestående ungdomsorganisationer.

Fostran till självansvar och sedlig kraft.

Samman-
fattning.

Av det ovan anförda framgår, att befolkningsfrågan innesluter ett helt komplex av samhällsproblem. En fullständig utredning av dessa enligt i vårt land vedertagna utredningsmetoder skulle sannolikt kräva en mycket lång tid. Vi föreställa oss att den snabbaste vägen skulle vara att med användning av redan tillgängliga befolkningsstatistiska data låta en fåtalig kommission efter ett av densamma uppgjort program hålla överläggningar med representanter för praktisk och teoretisk sakkunskap på olika områden, såsom läkare, präster, uppfostrare av ungdomen, företrädare för olika grupper av ungdomsrörelser och kvinnosammanslutningar, personer som syssla med egnahems- och bostadspolitik på land och i stad, representanter för landsdelar och yrkesgrupper med olika nativitet, socialekonomer m. fl. Lika tydligt som det är, att befolkningsfrågan berör alla, oberoende av politiska partibildningar, lika självfallet är det, att utredningen skall ledas fullständigt objektivt med tillfälle för olika åsikter att inom den givna ramen göra sig hörda. Överläggningarna böra, efter det de tillkallade fått på förhand kännedom om programmet, hållas muntligen och i fria former samt upptagas i fylliga referat. En sådan utredningsform som här skisserats har vid flera tillfällen, särskilt i England, kommit till användning med gott resultat och är ej heller hos oss okänd.

Kommissionen, som bör sammansättas av personer företrädande den yppersta sakkunskapen på här berörda område, men vars medlemsantal icke bör överstiga 6 à 7 personer, skall därefter, eventuellt på grundval av ytterligare utredningar, hos Kungl. Maj:t föreslå erforderliga åtgärder. Det ligger i sakens natur, att kommissionen bör bliva det centrala organet för denna frågas behandling. Den bör stå i nära samarbete med bland andra statistiska centralbyrån och med rasbiologiska institutet. Den senare institutionens verksamhet torde i detta sammanhang böra ägnas uppmärksamhet.

För ändamålet föreslå vi att å riksstaten för budgetåret 1935/1936 uppföres ett reservationsanslag av 25,000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts få vi härmed hemställa,

- 1) att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att för undersökning av vårt lands befolkningsfråga i avsikt att utröna förutsättningarna för en positiv befolkningspolitik en särskild kommission med den sammansättning och de uppgifter, som i motionen angivits, omedelbart tillsättes, samt
- 2) att å riksstaten för budgetåret 1935/1936 för ändamålet uppföres ett reservationsanslag å 25,000 kronor.

Stockholm den 12 januari 1935.

Joh. Nilsson
i Kristianstad.

M. Svensson.

Gösta Bagge.

Fritiof Gustafson.

J. B. Johansson,
Fredrikslund.

Th. Borell.

Gustaf Velander.